

stoudnosti, kratší či delší období hrůzy, které se skládá z plodů znechucení a z melancholie... miliardy a miliardy příčin smrti, účinků smrti... Čelíme zde obludné nesnášenlivosti stvoření, jež nás stále víc skličuje, znechucuje a nakonec zabíjí.

Domníváme se, že jsme žili, ale ve skutečnosti jsme odumírali. Domníváme se, že to celé bylo nesmírně poučné, a přitom to byl jen a jen zlořád. Pozorujeme a přemítáme a musíme se dívat na to, jak vše, co pozorujeme a o čem přemítáme, mizí, jak se nám ztrácí svět, který jsme chtěli ovládnout anebo alespoň změnit, jak se nám ztrácí minulost a budoucnost, jak se ztrácíme sami sobě a jak postupem času nakonec už nemůžeme vůbec nic. Všichni přebýváme v atmosféře katastrofy. Sklon k anarchii je nám vrozen. Všechno v nás je pořád podezřelé. Nesnesitelnost je tam, kde je slaboduchost, a je i tam, kde slaboduchost není. Svět se vlastně skládá jen z nesnesitelnosti, ať se na něj díváme odkudkoli. Svět je stále nesnesitelnější. A že jsme s to nesnesitelné celý život snášet, to je možné jen díky schopnosti trýzně a bolesti každého jednotlivce, troše ironie a iracionálního blbství v něm, všechno ostatní je pomluva.“

THOMAS BERNHARD

AMRAS

Přeložila Michaela Jacobsenová

*Podstata nemoci je temná
stejně jako podstata života.*

NOVALIS

Po sebevraždě rodičů jsme byli půltřetího měsíce uzavřeni ve věži, typické to pamětihodnosti našeho sídla Amrasu, k níž byl přístup pouze rozlehlým jabloňovým sadem, který na jihu stoupal vzhůru do hor a před lety byl ještě otcovým majetkem.

Věž patřící strýci nám během těchto měsíců byla útočištěm i skrytí, chránila nás před lidským zásahem, před pohledy světa, jehož jednání a chápání pouze od zlého jest.

Jen díky vlivu strýce, matčina bratra, jsme v rozporu s drastickým tyrolským zdravotním předpisem, jímž se přistižení sebevrazi odsuzují jako poznamenání k dalšímu trýznivému živoření, nebyli posláni do blázince, a nemuseli tak sdílet hrůzný osud všech těch nešťastníků od horního údolí Innu, z pohoří Karwendelu i z vesnic u Brennerského průsmyku, z nichž se *teprve tam* stali tvorové rozháraní a ubití.

Naše rodinné spojení předčasně objevil a rozhlásil otcův věřitel, obchodník z Imstu: na rozdíl od rodičů jsme stále ještě nebyli mrtví...

... okamžitě jsme byli - zcela nazí, což nám strýc nezatajil - zavinuti do dvou koňských hou-
ní a psí kožešiny, ještě téže noci, aby se předešlo

zásahu zdravotních úřadů, *dosud v bezvědomí* dopraveni rychlým vozem, který poslal strýc, z otcovského domu v Innsbrucku do Amrasu, a tedy do bezpečí, stranou veškerého obviňování, pomluv, nactiutrhání a potupy... Stejně jako rodiče jsme si přáli spáchat sebevraždu a společně jsme se na ní domluvili... a toho třetího dne v měsíci jsme už s konečnou platností nadále nebyli ochotni přistoupit na další odklad, jak jsme to během zimy museli tolikrát v poslední chvíli a pokaždé s ohledem na matčiny námitky učinit...

Pozůstali a osiřelí ocitli jsme se, Walter a já, ve dnech po sebevraždě noci, s ostychem nám líčených ze všech stran jen útržkovitě, a proto tak temných, hned od prvních okamžiků ve věži, v její střední části, po celou tu dobu na slavnících pro nás zřejmě ve spěchu čerstvě povlečených; nejprve v mdlobách, potom mlčky naslouchající a koncem prvního týdne často se zadržným dechem přecházejíce sem a tam, nezabývali jsme se ničím jiným než vlastní zcela zkalenou, zklamanou, ještě ani ne dvacetiletou mladistvou přirozeností... Věž jsme znali z dětství jako žádnou jinou budovu v Tyrolích, vězení to nebylo... na horním i dolním schodišti jsme se bez ustání nořili, zkrehlí a tápající, do vlastních myšlenek, krajně rozrušených podněty ze všech světových stran, do své nikoli snad nízké,

přece však žalostné sourozenecké zatvrzelosti... Ostražitost nám tížila mysl a omezovala rozum... Nedívali jsme se z oken, ale zvuky, které jsme slyšeli, nám naháněly strach... Kdybychom vystrčili hlavy ven, vystavili bychom se zhoubnému účinku fénových bouří; v těžkém vzduchu se dalo jen stěží dýchat... Nastával březen... Slyšeli jsme mnoho ptačích hlasů, ale nevěděli jsme, *čí* jsou... Vody Sillu se před námi řítily do hlubin a svým hukotem nás oddělovaly od rodného Innsbrucku, od světa, který se nám stal tak nesnesitelný... Listovali jsme v knihách a spisech, které strýc přepečlivě vybral z naší knihovny a z Panské ulice dal dopravit na Amras, zatímco jsme dočista bez sebe leželi v mdlobách na smrtelném loži; byly mezi nimi jak mé přírodovědné knihy, kterým Walter nerozuměl, tak jeho knihy o hudbě, jimž jsem nerozuměl zase já; přemítali jsme o vlastních i cizích příbězích, o *velkých* dějinách světa, které nás doháněly k šílenství, o milionech evolučních váníc - odjakživa jsme milovali to, co se nám vzpěchovalo, a opovrhovali tím, co šlo samo -, a stále hlouběji pohlcováni tím, co nám zuřilo v hlavě, naplňovali jsme svou věž smutkem a hořem.

Na dopis otcova přítele, meranského psychiatra Hollhofa, který jsme obdrželi už třetí den pobytu ve věži, jsme odpověděli následovně:

Hned jak jsme se probrali z mdlobného omámení, vyvolaného prášky, z něhož nás s velkou pompou, jak se dalo čekat, vyléčili dva praktičtí lékaři z Innsbrucku, uvědomili jsme si, že musíme opět a proti své vůli, a tedy o to strašlivěji dál existovat, a začali jsme se obávat, že teď ve věži pod přetlakem událostí opět vypuknou Waltrovy vrozené záchvaty, dědictví z matčiny strany, podporované jeho exostózou, záchvaty, které ho čas od času drtily jako blesk a v posledních měsících zcela utichly... a skutečně se hned po prvních krocích ve věži znovu dostavily (dosud je oddaloval systematickým vědeckým úsilím)... Můj o rok mladší bratr, mnohem jemnější konstituce než já, byl hříčkou blouznivé nervové soustavy a jeho ustrojení bylo vždy svou podstatou slabší... celý život se děsil matčiny záchvatů, ve věži si tuto hrůzu *sám v sobě* dál stupňoval... poté co na sebe hleděl, celé dny po mém boku, naprosto mlčky a o hladu jako já, právě tehdy, když náhle vstal a chtěl s mou pomocí dojít k oknu, vypukla u něj opět epilepsie, byť zprvu jen krátce jako takzvaná chvilková afázie bez sebemenší ztráty vědomí... V temnotě jsem naslouchal vybuchům propukající nemoci, neviděl jsem sice, jak mu zružnila tvář a zejména oči, avšak na zápěstí, za které jsem ho vedl a přidržoval, jsem cítil jeho stav, když se kácel... Obávali jsme se katastrofálního zhoršení jeho

choroby... Celý náš dosavadní život, pevně připoutaný k rodičům jako ke dvěma kúlům, jsme strávili v ustavičných obavách z „tyrolské epilepsie“, strašlivé nemoci, již jsme se děsili i u naší matky... tato choroba, známá pouze v Tyrolích, nás od doby dnes už nezjistitelné všechny hubila... Matku schvátila neobvykle pozdě, až v jedenaadvaceti letech, krátce před Waltrovým narozením, a to zcela náhle, z jednoho okamžiku na druhý, prokazatelně právě ve chvíli, kdy v panském domě ve Wiltenu vrcholila taneční zábava... a naráz ji změnila způsobem, který její nejbližší zdrtil... Waltra, *přestrašeného* už jako dítě, bleskurychle rozjitřila a rozvrátila... mne samotného, děcka od přírody nebojácného, se netkla ani v nejmenším... Zdálo se, že se tato nemoc, vyskytující se v Tyrolích odjakživa a všude, vrhla po matčině smrti na Waltra... Nyní ve věži u něj opět propukla, tak jak jsem ji znal od matky, dosud skrytá bujela teď v příznivé atmosféře věže s ještě větším rabiátstvím než za života rodičů, se stále rostoucí bezohledností... S hrůzou jsem sledoval, jak se Walter ze dne na den i vzhledově, svou mlčenlivostí, zbarvením pleti, náladvostí, duševními reakcemi a tělesnými funkcemi víc a víc připodobňoval matce... Nespavost, sužující nás oba z pochopitelné, krutě fyzikální zákonitosti, neboť ve věži jsme byli vydáni napospas bytostně nám cizímu kolotání vzduchu, ne-

spavost, jež se nás zmocnila po dobu pro jednoho z nás už nepřehlédnutelnou, bránila tomu, abychom se aspoň na chvíli zklidnili... Jen zřídka jsme se odvážili až k oknům a rozrazili okennice: s pocitem podvedených shlíželi jsme za vytí vichřice na nahodile zmrzačené jabloně, na vysokohorskou krajinu ohlušenou čirou temnotou, přírodními záhadami a výbuchy šílenství, krajinu, jež se nám zdála nadmíru hlučnou, krajinu jakoby obydlenu jen kdesi dole, kde končil sad, tam, kde stával cirkus, krajinu zarputilou, z přemrštěnosti podrážděnou pouze po černém, hnědém a sem tam bílém povrchu, krajinu předměstskou, projevující se výhradně trestnými činy, krajinu probouzející rozmrzelost a nevoli... Neslyšeli jsme nic jiného, než jak se řinou čiré stružky nepřetržitě, na smrt umdleného chemického koloběhu, dnem i nocí jsme neviděli nic jiného než noc... dunící, ohlušující temnotu... Odjakživa jsme byli systematicky školeni v pozorování všeho zmarňeného, ovšem až zde ve věži, rozrušení, obdaření důvěrou veškeré přírody, jsme náhle procítili moudrost rozkladu... Protože jsme nebyli od stálého sebezpozorování rozptylováni ničím jiným než sami sebou, nahlédlí jsme v Amrasu povahu našeho obapolného, dílem blouznivého, dílem opět ustrnulého sourozeneckého vztahu... a stále znovu jsme si kladli otázku: *proč ještě musíme žít...* otázku,

kteřá zůstala celý ten čas bez odpovědi - ani jedinkrát jasnozřivá ozvěna, vždy jen obrat k horšímu a další mozkové ochromení! - v osamělosti dvou mozků, jež se v nás a ještě víc kolem nás každou hodinou svírala stále úžeji, byť nepostrádala lidské důstojnosti, v osamělosti, v níž jsme byli na sobě navzájem i při těch nejžalostnějších úkonech a potřebách bezmocně závislí... po celé dny, po celé týdny jsme si netroufali hovořit o katastrofě; ve zvířecí pospolitosti jsme se vztahovali jen na to základní, ještě pod úrovní jakékoli mystifikace... všechno v nás neblaze směřovalo ke zmaru, do hlubin přírodních energií... Waltrovo sténání v polospánku mi prozrazovalo, jak často se s obtížemi přenášel ve fantazii zpět domů do sebevražděné fénové noci, z věže dolů do Panské ulice, do dnů předcházejících naší sebevraždě a našim sebevražděným pokusům, do dusné březnové sklíčenosti, která tu jedinkrát nebyla *pro nás*, nýbrž vždy *proti nám*; stále slavnostnější, k smrti schystaná. Celé odpoledne onoho nám všem se najednou tak příznivě jevícího třetího března jsme čekali už jen na to, až se, jakoby nám po vůli, záhy setmí, až všechno skončí, až dohasne den a spolu s denním světlem se pak i my, rodiče a synové, kvapně a lehce pohroužíme prostě do spánku, utoneme v něm, vyhasneme a zmizíme... Prosili jsme, za mimořádně jasného vědomí a nikoli beze slov, aby se

nám podařilo usnout nezvykle rychle... prosby se týkaly tabletek rozpuštěných ve sklenicích... zírali jsme už jen na sklenice, na kalný bělavý nápoj... už jsme nechtěli, nechtěli jsme už víc být, chtěli jsme nebýt... Za zavřenými okny a zatazenými závěsy, dočista osamělí a těsně pospolu, jsme se vším skoncovali; rámus zdola z ulice, rachot povozu, smích, vzdálený hluk odnaproti z Büchsenhausenu nás tu a tam ještě spojil se světem... dveře, okno, židle... Už jsme nejedli ani nepili... náhle, doufali jsme že naposled, jsme pocítili zalíbení ve svých šatech, rukou, hlasech, nápadech... ve sladkém pachu otevřené spíže, kam ale nikdo z nás už nevstročil... tři, čtyři, pět knih leželo před bratrem na stole... Stifter, Jean Paul, Lermontov... vtom jsem rychle roztáhl záclony a přiměl tak Waltra sedícího u okna a zahloubaného v knihách, *jako by studoval*, aby ke mně poplašeně vzhlédl, zatímco jsem na ulici, téměř už se stápnějí ve stínu hor, sledoval několik lidí cestou do divadla... Pozoroval jsem dvě dívky, sestry, jeden bratrský pár, dva profesory v černých pláštích, zvyklé na své hole, na hlavách šedivé klobouky s černou stužkou; za nimi ve tří až čtyřmetrovém odstupu manželky rovněž v černém... tito lidé měli své úterní předplatné, jako mívají druzí své předplatné středeční nebo sobotní, abonmá na komedie či tragédie... Pozoroval jsem kolportéra ze sousedství ve staré

pláštěnce vojenského stříhu, dívku z uzenářství s košíčkem párků a jakéhosi neznámého muže... Smutné bylo, co jsem viděl, smutné, nač jsem myslel, smutně jsem zatáhl závěs, ve smutku, který je veden rozumem... Mezi protějšními domy jsem pohlédl ještě na Inn, na plynoucí, věčně proměnlivá a přitom stále táž vodstva... Inn, tepna, která po několik pomíjivých generací neblaze živila náš rod, nepochopitelně namyšlený a prostoreký... Když jsem se pak obrátil, vyděsila mne přízračná rodinná momentka: ponechání sebezpytu jsme byli, rodiče i synové, v našem domě, pečlivě zbaveném - jak jsme si mysleli - všeho cizorodého, zaměstnanců a služebnictva, ba i poslíčka jsme poslali pryč, vypustili z klece... srovnatelní snad už jen s cestujícími, kteří beze slova vyčkávají odjezdu vlaku, do něhož před drahnou dobou nastoupili... Matka poprvé po dlouhých týdnech opustila lůžko a usedla ke kamnům... připadala mi jako mlčenlivý pomník tyrolské omrzelosti životem... V šedých šifonových šatech, dávno vyšlých z módy, jejichž rukávy sahaly, jako u jejích ostatních šatů, téměř ke konečkům prstů, a zakrývaly tak vyhublé paže, byla pro mne zosobněním melancholie starého, nemocí zbídačelého rodu, tichým utajováním pekla... Vzájemně jsme si nabízeli lepší místa... otec naoko pročítal inzeráty v místních novinách... bratr se čas od času zahloubával do

spisů Sterna, do děl Danta a Donna, která si ještě na poslední chvíli vyhledal... do Diderota... Nikoho jsme nečekali, dohodli jsme se, že neotevřeme, kdyby někdo zazvonil... Nepřišel nám na mysl nikdo, kdo by vůbec mohl přijít... Večer se na ulici snesl, jak jsme tomu byli zvyklí, náraz jako mrtvý pták, obrovitý dravec... pak jsme ještě zaslechli kostelní zvony, a to tak zřetelně, že jsme mohli snadno rozlišit vyzvánění z Wiltenu, Pradlu, Höttingu a zezdola z Amrasu... Prázvláštní: lidé šli dnes večer do divadla... Vyzbrojení sklenicemi s prášky, jejichž množství jsme pokládali za dostatečné, stáhli jsme se zpět do pokojů, a tím, jak bylo domluveno, současně i *jedem před druhým*... ještě jsem zaslechl, jak se otec v ložnici směje, Walter se už v půl desáté otočil ke stěně, já sám jsem práškům na spaní vzdoroval déle než hodinu, pak už bez úspěchu, vstal jsem, sešel na chodbu a dolů do vestibulu a vrátil se zas do svého a bratrova pokoje... na okamžik, jen na okamžik jsem zadoufal, že někdo přijde a najde nás... nepřišla živá duše... vody Innu bušily, zatímco jsem ještě plul v mléčných vizích, ve vzdouvajících a poté se zahlcujících vlnách do toho místa na břehu, kde padala skála a jehož jsme se v dětství báli... Z města se náhle ozval hluk, jako když se střelí do lidí... z celnice odnaproti jsem zaslechl kroky, sílící dupot, jako když pochodují vojáci... v pokoji se zničeho-

nic objevil pták, byl větší a větší, rostl mi před očima a zoufale tloukl o všechny čtyři stěny... zmocnila se mě hrůza z udušení...

Ve věži, kterou strýc, jak vím, zařizoval podle své záliby ve tmě a kterou během let zřejmě pro sebe ještě víc a víc zatemňoval, jsme prožili jednu jedinou bezesnou noc, přerývanou pouze prudkými bolestmi těla i smyslů, zurčením vody a hlasy ptáků, a krásné, takzvané vznešené umění i vysoká věda, za jejichž pěstitele jsme se mohli oba do jisté míry pokládat: od dětství v rodinném kruhu prakticky nerušení, byť ve stínu nemoci, posléze jsme se museli vrátit na otcův příkaz z ciziny (z Anglie), kam jsme byli vysláni za účelem studia a odkud jsme pak kvůli neustále se zhoršující nemoci matčině i pobytem v cizině neočekávaně zkomplikované nemoci Waltrově byli náhle přivoláni zpět, umění i věda pro nás náhle přestaly být prostředkem, jímž bychom zásadně, a tedy pro nás blahodárně, odváděli pozornost sami od sebe, od svých hrůzných křečí, od svých strašlivých chorobných stavů, neřku-li z něhož bychom načerpali síl a vzpruhy... V těchto týdnech nám připadalo, jako by pro nás zároveň se smrtí rodičů zhybnuly mé přírodní vědy, jako by spáchaly sebevraždu spolu s nimi... jako by i Waltrova hudba byla od té doby mrtvá; na své výzkumy, na své podivuhodné teorie a objevy, na produkty své-

ho ducha jsme náhle nahlíželi, jako když dva o všechno podvedení ubožáci hledí do márnice; každou rozevřenou knihou jsem otvíral rakev... naše estetické, ba i ty nejranější fragmentární výdobytky, nároky, výsady našeho života a důkazy našeho duševního rozvoje ležely v rakvi... o rok mladší Walter, konstituce sice chorobnější, zato výraznějšího uměleckého založení a se smyslem pro harmonii, dál už neslyšel hudbu i tak vzdálenou; ta, která mu byla vším, bez níž si svůj život nedovedl nikdy ani představit, kterou studoval a zkoumal, ho spolu s ním v hrůze opustila... Mé přírodní vědy a to, co představovaly, mi pojednou jako za trest předváděly jen děsivý nesoulad s tím, čím jsem odjakživa *byl*... Nespoutané povětrí, které v pozdních březnových dnech náhle zahalilo věž, veledůležitě oplývalo tisícerými protikladnými náladami, mutacemi, revolucemi, explozemi... na nás ve věži, kteří jsme propadli neměnné trudnomyslnosti a rázem se ocitli sami za sebou daleko pozadu, bez jakéhokoli pokroku, tak mělo zvláštní a strašlivý dopad: často jsme jednomyslně zalézali do nejzazšího kouta černé kuchyně, jen pár kroků vzdálené od našich slavníků... tu a tam jsme se odvážili za šera vylézt, tehdy když ještě víc potemněla temná noc, která nás, jak jsme si mysleli, očerňovala, když nám horské srázy, stěny zaříznuté do vod Sillu, když nám monumentální průrva, kterou burácející

řeka připravila o ozvěnu, trestuhodně, až k nezřetelnosti, zatemnily, zatemnily a zmrzačily náš *okolní svět*, a tím i svět *vnitřní*... Ve věži jsme pak, jako na posměch sami sobě, na posměch krajinám, vědám, lidským marnivostem a uměnám, s bláznivými, zmatenými výkřiky a drobtý vět až do půlnoci a přes půlnoc znovu a znovu, ovlivnění pouze teplem a jím probouzenou zvířecí zářivostí svých těl, přemísťovali stoly a židle a lavice a truhly... jednou jsme se zavrtali do hromady jablek, kupy hrušek, do hniloby a práchniviny... jako bychom toužili pozvolna se udusit v tomto zmrzačení smyslů... Často jsme si působili tělesná poranění, to když jsme věřili, když jsme cítili, když jsme věděli, že naše duše, ba i naše mozky už nevnímají bolest, zraňovali jsme se v silném vzrušení tu i onde, na hrudi, na zádech, na stehnech a kolenou, také na dlaních a zátylcích, ovšem ne vzájemně, nýbrž každý sám pro sebe, sourozenci, vydaní všanc své zbrklosti, vyvolané záchvěvy procitajícího jara... v kontrapunktu a rytmu stále stupňovaném jsme tloukli hlavou do všech čtyř stěn... svévolně, se smíchem zaříkavačů jsme si často v temnotách slastí rozervali šaty, kalhoty a košile, vedeni pouze pachem, a tudíž puchem boláků, a lpíce na jediném: na každé částě vodu vzduchu, na ďábelském kyslíku... byli jsme - každý sám pro sebe - ničivým středem veškeré zkázy... chorobní ve svých protikla-

dech... záhy jsme umdlávali v exaltacích... K posledku jsme náruživě obraceli neustále své slavníky a omamovali se hnilobným zápachem jejich vnitřností... za těchto stavů vyvolaných fénem, za těchto situací, jež jsme v tiché dohodě navozovali, jsme v sobě objevovali jakousi primitivní pružnost a kočkovitost... My se mstili!... Zgruntu jsme se mstili na vlastních vadách duše i těla... Většinou uplynuly hodiny, než jsme se po takových stavech, jež jsem zde naznačil, dokázali zase vymanit ze stovek dalších, skrytých v tmách... Ve věži blízko řeky bylo chladno, a přesto jsme často po večeri, pokud jsme ji snesli, stáli úplně nazí, tělo na těle, v jemném dotyku, pro nás dávno už ne zázračném, opření o vlhkem se lesknoucí zdi v nenaplnitelné pubertální touze po osvěžení, ze které jsme měli těžkou hlavu... Waltrova pokožka, neposkrvněná, chorá, v rozpacích, se blyskotala nejpůvabněji tam, kam dopadala záře Sillu v téměř ostrém úhlu, lomeném proužkem stínu levé okenice... stísněně, ba bázně jsme v takových chvílích umlkali, neboť je bylo možno z dobjranějšího dětství ještě dál prohlubovat a obezřetně cizelovat... nyní nás mátl, čím dál bolestnější, čím dál nedovolenější... v našem propracovaném vyzvídání byli jsme zde ve věži rostoucí měrou odkázáni na domněnky... uchylovali jsme se k výstřednostem, zabavit jsme se nedokázali. Tak se mi nyní kupříkladu drolily na jazyku

mé vlastní výklady chromonemy, endomitózy, izotopů a mitochondrií, nukleolu a pleiotropu, jež mého Waltra dřív vždycky těšily a uváděly v úžas, protože mu – při jeho smyslu pro nazírání, mně tak milému – věda byla „španělskou vesnicí“, Corrensovy a Mendelovy formulky a teorie čirou poezií... a právě tak Waltrův přednes Baudelairových a Novalisových veršů či sebenaivnější pokus o výklad „Řeči mrtvého Krista shůry“ v nás budily jen hrůzu, protože pokaždé bědně ztroskotaly už v rozběhu; způsob naší mluvy se najednou změnil, to platilo zejména pro Waltra, jehož řeč – což jsem byl s to posoudit co nejpřesněji, neboť jsem jí nemusel naslouchat z vlastního nitra –, dřív, aspoň v rodném domě, vždycky otevřená, po celé dětství i po dobu gymnaziálních studií až ke katastrofě plná ladného rytmu, plná vzmachu pro leccos, pro všechno, se teď náhle změnila v otrocky přiškrcenou, ušlápnutou, v útržcích zmatečnou.

Dopis Hollhofovi

Vážený pane, musíme konstatovat kromobyčejnou shodu našich myšlenkových pochodů, nyní ve věži arcíř už jen chaotických: schvalujeme jednání rodičů, odsuzovat je na rozdíl od veřejnosti, na rozdíl od innsbruckých novin a soudců nedokážeme... Víme, co noviny psaly a co píšou, protože je čteme; víme, o čem se mluvilo a mlu-

ví v Innsbrucku, ve Wiltenu a v Amrasu, v Hallu a v Kufsteinu, ve Wörglu, po celém údolí Innu, strýc nám o tom referuje... jak nehorázné, odpudivé pomluvy všeho druhu, založené pouze na sousedských spekulacích nejhrubšího zrna, zaplavují v tyto dny a týdny zlolajné uličky Innsbrucku, jeho třídy a náměstí, co v krámech a krémách i na tržištích, neboť jsme oba v celých Tyrolích dobře známí, dobře známí už po staletí... jde od úst k ústům, od mozku k mozku... Co bychom si byli vytrpěli v Innsbrucku a mezi lidmi, kdyby nás strýc neodvezl do věže v Amrasu, a co bychom si museli vytrpět... potom i v blázinci za podmínek tam dosud panujících... Už první den ve věži, v den, kdy jsme se probudili, připadalo Waltrovi, že se naše innsbrucká domácnost likviduje: Panskou ulicí projíždí nekam pryč nepřetržitá řada povozů s naším krásným majetkem, vozů těžce naložených... vidí je tu zprava, tu zleva... ustavičně se mu zjevuje co si „hrůzného, neodvratného“... I strýcovo chování prý o tom svědčí... Strýc nás navštěvuje každé úterý a sobotu v doprovodu internisty, který Waltrovi podává stále více léků... proti záchvatům mu aplikuje injekce zcela nového chemického složení... přichází pokaždé s čím dál tím většími krabicemi, které se tak obtížně otvírají... Strýc nám vykládá o tom, co se v innsbrucké Panské ulici událo, co zarmucujícího se tam dě-

je... trvalo přesto déle než týden, než naše domácnost, jejímž častým hostem jste na celé týdny býval, zárodečná buňka našeho rodinného majetku, která nám během let zbyla, prakticky přestala existovat... Den za dnem nám docházely zprávy o předmětech nám milých, které byly odvezeny, o nábytku, obrazech a knihách, o zrcadlech, nádobí a prádle. Doslechli jsme se, že všechno, k čemu se obezřele upínalo naše dětství, bylo novými oficiálními vlastníky bleskurychle rozprášeno do všech končin, velkými i malými vozy tak, jak si to Walter představoval, rozchváčeno a odvezeno do všech světových stran... O ničem jiném teď už neslyšíme než o advokátech, pohřebních zřízencích, hřbitovní správě, kamenících a úmrtních listech... o církevní i světské hanebnosti, o propuštěném služebnictvu, o tyrolské omezenosti... o praktikách stovek věřitelů a innsbruckých novinářů z rodu štěnic... Ke všemu ještě v červnu čekáme soudní řízení vedené proti nám, protože si tyrolská justice neví rady s vícerymi nejednoznačnostmi: rodiče nebyli nalezeni na lůžku, nýbrž u lůžka na podlaže... Walter a já, přitisknutí jeden na druhého, ve Waltrově posteli... Našel nás obchodník Lugger z Imstu... Strýc zařídil všechno v náš prospěch: přímlyvy, ponížené supliky, tisíceré rozklady a prohlášení... návštěvy zemského sněmu a biskupa... návštěvy starosty... návštěvy sou-

du... hory nenadále korespondence... lékařské konzultace... Jako ustanovený poručník se nás v Amrasu snažil uchránit od vši úhony z vnějšího světa... Jsme šťastni z toho, co pro nás zachránil, byť nám z toho patří pramálo... likvidace probíhala překotně, chvat věřitelů nás zaskočil... Podle výnosu soudu jsme se museli zříct dokonce i jízdnicích kol, která nám dal strýc k narozeninám, protože nikdo v celém údolí Innu neměl takové dluhy jako náš otec...

Natolik zevrubně, abychom se dostali o kus dál, jsme se o svém osudu neodvažovali přemýšlet, neřkuli objasňovat si důvody... Vyhýbali jsme se slovům a pojmům, které by nás mohly ranit... přesto se nám nepodařilo zbavit se byť jen načas trýzně, tu nejnesnesitelnější působila znovu a znovu vzpomínka na rodiče... Walter chodíval často k oknu, vyhlížel ven a říkal: „Nic to není!“, ačkoliv pro něj venku pod oknem věže *něco* existovalo, nějaký zvuk, čísi hlas... čísi hlas ho *táhl* k oknu... hlas matčin, kroky rodičů v zahradě, v každou denní i noční dobu, a zejména v noci, stále znovu... a pokaždé totéž „Nic to není...“, opakovalo se to denně v odstupech kratších a kratších, Walter se pokaždé vymrštil ze slavníku a letěl k oknu... a pak mlčel v jakési strašné odevzdanosti... Naše dětství, připoutané k rodičům co nejrůzněji, neboť nás nikdy ne-

sokovali, jen nás přenechali sobě samým a přitom nezanedbali naši výchovu, která byla velice svobodomyšlná, a tím pádem přísná... naše dětství se nám v těchto týdnech zpřítomňovalo jako nikdy předtím... samo bláznivé bylo útechou našemu bláznovství... Od sebe odvráceni, v katastrofálním tělesném i duševním rozpoložení po dlouhých údobích mozkových otřesů, sedávali jsme často naproti sobě, až můj Walter náhle skočil k oknu, zděšený voláním... které jsem od jisté doby slyšel *i já*... ale v zahradě nebylo nikdy ani stopy po někom, kdo by nás volal... a přitom jsme po řadu týdnů slyšeli oba současně... zcela zřetelné volání rodičů.

ZDI A PODLAŽÍ

Zdmi a podlažími byli jsme co nejtěsněji propojeni s veškerou přírodou, dvojitým rozumem jsme byli propojeni s veškerou přírodou, nikoli pouze prostřednictvím vzduchu... celé hodiny jsme naslouchali u nejodlehlejších břehů... slyšeli jsme směsici všemožných jazyků, směs a dunění všelikých hlásek plnily naše hlavové dutiny, občas zcela odkrvené a prázdné... v určitém poměru našich spánkových kostí ke středu země, který jsme si dokázali pro sebe i pro všechno ostatní stanovit, jsme byli zasvěceni do tvůrčích proce-

sů, do volní síly veškeré materie... Poté jsme si uvědomovali sami sebe jako dva zdvojené zrcadlové obrazy všehomíra... nebeská zjevení, reflexy pekelné... atmosférické otřesy současně na mořích a pouštích... často jsme se dostali opravdu tak daleko v pozorování souhvězdí, až nás mrazilo, ba dokonce i z vody, kamene... naslouchali jsme zvýhodnění smrtelností, a tak pochopili... cítili jsme a chápali... nahlíželi jsme, a přitom už nebyli dál odkázáni na domněnky, na kalkulace čistého lidského rozumu... s jakou subtilní mlčenlivostí jsme si dokázali v těchto okamžicích bez všeho mudrování porozumět, obrozovat se... Měli jsme se na pozor oslovit to, co jsme viděli... Fantaskno nám odhalovalo vše na vteřiny, jen aby to posléze *pro sebe* opět zatemnilo... nejvyšší okamžiky byly přirozeně vždycky ty nejkratší, daleko nejkratší ze všech chvil... Spánky přitisknuté na podlaží a zdi, pozorovali jsme kdesi v nesmírné dálce obrátky milionů světelných let... kuželovité víry, kulovitá nebeská tělesa, precizní ohebnost matematiky...

Žasli jsme, že ještě vůbec žijeme... že tu ještě jsme, že si troufáme opět existovat, že jsme nebyli spolu s rodiči sprovazeni ze světa... a dosud neprošli cestou proměny... Byli jsme připraveni zemřít... bezesbytku jsme se spolehli na úsudek rodičů, poslechlí otce... Ve smrti jsme si už se-

bou byli jistí... a zemřít jsme *nesměli*... Ty poslední týdny doma, zasvěcení do sebevražedného komplotu, jsme už skutečně byli vysvobozeni u vědomí toho, že zemřeme, že smíme zemřít, ryhlídká na blízkou smrt nás oba konejšila... Dusné, tíživé povětří možná přivedilo naše odhodlání, nedopřálo nám další odklad, rozhodnutí však padlo už před Štědrým dnem... Život nás všech se vinou smrtelných nemocí matky i bratra stal nesnesitelný, pokud člověk ví, co tyto choroby *přinášejí*... choroby, jež jsou nevléčitelné... a Waltrova smrtelná nemoc, vlastně dvojí smrtelná nemoc, smrtelná nemoc matky spolu s jeho smrtelnou nemocí... a v důsledku toho krach otcových obchodních záležitostí... vše to budilo pozornost a zostuzovalo nás... sloužilo jako téma soudního jednání a zostuzovalo nás... krásná velká usedlost v Lansu, lesy v Aldransu, vinohrad, pila a kukuřičná pole ve Fulpmesu byly znenadání, ještě za našich dětských let ponechány ladem, propachtovány a pro nás ztraceny... nakonec nám patřily už jen dva jabloňové sady ve Wiltenu, ale i ty se brzy ocitly v cizích rukou... za poslední desetiletí prohrál a propil náš otec v krásných italských městech Mantově a Turíně, kde měl přátele, v Římě, Benátkách a Janově, v Tridentu a Bolzanu všechny peníze... první a nejbolestnější ze všech ztrát: salaš Muttereralm, kamenolom v Passei... Hypotéky a dlu-

hy ve Vorarlbersku nám záhy zkalily život... rodiče se nás sice snažili uchránit chmur, přesto jsme však zas a znova, už jako děti, tápali ve stínech, jež vrhaly... Trvale nás deprimovala zejména nemoc matky, dlouhodobě upoutané na lůžko a vyžadující trvalé péče, jež, třebaš mírně, nakonec ze svého utrpení učinila střed našeho života... monotónní trudnomyslností všech těch let bylo naše zdraví vbrzku nenávratně podryto... ničily nás také neustálé návštěvy všemožných velkohubých felčarů, innsbruckých okultistů a věřitelů, uvykli jsme tomu, že si u nás doma podávali dveře... Přirozeně že nám brzy nezbývalo nic jiného než sebevražda, která by nás všechny zlikvidovala, smetla z povrchu zemského... Dobře že rodiče už nemuseli zažít, co nás čekalo pak... Teprve nyní jsme díky informacím strýce, který k nám nahoru do věže přicházel z města vždycky s kupou papírů, byli s to pochopit, jak nahlodaná byla odjakživa existence nás všech.

Ve věži, dokonale ušetřené nesčetných každoročních otřesů půdy, kterou jsme uzavírali na závoru dubovým trámem a tak ji zabezpečovali proti zlodějské čeládce, byly s ohledem na strýcovo katastrofické očekávání ve sklepích i na půdě uskladněny potraviny na dlouhá léta... přesto jsme se jich ani nedotkli a spokojili se ráno s mlékem a čerstvým chlebem, které nám jeden

ze sadařských dělníků podle příkazu nechával za dveřmi věže; na oběd jsme jedli jablka a hrušky, jichž bylo plné horní i spodní podlaží; večer jsme si na otevřeném ohni černé kuchyně svařili konev vína (lebenberského, küchelberského, greifenského...) a mlčky ji na slavníku vypili; k tomu jsme pojedli uzené, které viselo v kuchyni... nám, kteří jsme teď v každém okamžiku prožívali smrtelný strach, od přírody puzeni k nazírání fantaskna, fantaskna a hrůzy, nám dvěma hlavám, mozkům uzamčeným ve věži, nám, kteří jsme po celý život ve vysokohorských horečkách museli vše bez výjimky až do poslední mrtě *promudrovat a procítit*, představovalo uzené zavěšené u stropu černé kuchyně fantaskní obraz pozabíjeného vojska, mrtvých zadků a pat a hlav a rukou a nohou, visících z temna kuchyňského stropu... byla to fikce, vyvolaná naším sklonem k stupňování hrůzy, smyšlenka o viselcích, rytmičky se pohupujících... Měli jsme dovoleno si z uzeného brát, strýc nás pobízel hned první den, kdy nás to notně vylekalo... každý večer jsem co nejunměji odkrajoval pár tenoučkových plátků a namácel je ve víně...

AUGSBURSKÝ NŮŽ ANEB NŮŽ FILIPÍNY WELSEROVÉ

Uzené i chléb jsem krájel nožem, který pro arcivévodu Ferdinanda přivezla Léta Páně 1557 z Augsburgu do Tyrol Filipína Welserová a který visel na stěně černé kuchyně, dva metry od našich slavníků. Walter si netroufal ho použít, bál se i *jen vzít ho do ruky*, ale když jsem já, daleko zručnější než on, zakrojoval do uzeného, netajil se nadšením... se zájmem a potěšením jsme si prohlíželi navýsost jemné „filozofické cizelování“ (Walter) po obou stranách ostré čepele, zpodobující věže Augsburgu, německého města na řece Lechu... V noci Walter často o noži fantazíroval... hrozil se toho, že nůž v jeho ruce přivodí „bolest, jež by jinak nepovstala“, touto představou žil a děsil se toho, až se mu „tento augsburský umělecký skvost v majetku strýce“ dostane do ruky a on ho bude muset zabodnout... a tak se celou tu dobu ve věži, až do své smrti, nože ani nedotkl... vždycky když jsem ten augsburský nůž schmátl ze stěny, objevil se mu chorobný rys kolem úst... při krájení mě sledoval s velkou, zneklidňující pozorností: příznaké bylo a hlavou mi vrtalo, jak si mně do očí troufal říct „Nůž je čerstvě nabroušený“; jak ho vždycky obloukem obcházel, jak se bál hledět na něj déle, než bylo „zdrávo“; nikdy se na něj nedí-

val tak, jak se člověk obyčejně dívá na nůž... hlavou mi vrtalo každé slovo, které o tom augsburském noži řekl, ono mi ale všechno, co Walter ve věži řekl, vrtalo hlavou... a přivádělo mě na ty nejchmurnější sourozenecké myšlenky... Už jako dítě jsem vídal augsburský nůž na jeho místě v černé kuchyni; byl tu vždycky po ruce ke krájení uzeného a chleba: kupodivu se ho Walter, jak si pamatuji, už jako dítě odmítal dotknout, kdykoli jsme o Velikonocích, letnicích, na Tři krále zavítali do věže... v podletí, pronásledování miliony včel v honbě za medem, hledající ve věži záchranu před komáry... a sklesli na tytéž slavníky, kde teď máme lůžko... hledající a nacházející útočiště před rozkacenou přírodou, s námi smilníci přirozeností... Augsburgský nůž aneb nůž Filipíny Welserové: strýc nechápal, proč se můj bratr toho nože ze všech nejostřejšího ustavičně děsil; jednou se mu ho pokusil vnutit, střelbitým hmatem dospělého mu ho vtisknout do dlaně, ale Walter uskočil... mrštil nožem o zem, přesně si vybavuji, jak mě v tu chvíli, kdy ležel na podlaze, uchvátil jeho lesk a blyštění... Na tu příhodu jsem si okamžitě vzpomněl, když jsem nůž znovu uviděl... hned první den našeho pobytu ve věži jsem Waltrovi sám od sebe navrhl, že ho *ušetrím*, že nůž sejmu ze stěny... chtěl jsem ho dát strýci, aby si ho odnesl... to si ale bratr nepřál... Při zavřených okenicích nám augsbur-

ský nůž, nůž Filipíny Welsarové připadal jako „turecký“ půlměsíc... Na rozdíl ode mne, v němž svým neobvyklým ostrím i uměleckým zpracováním budil pouze požitek a přeludné fantazie inspirované krásou prvků, musel ovšem ve Waltróvi vyvolávat jen podráždění, zděšení, neuvěřitelný úděs a strašlivou hrůzu...

Ve věži nás zaměstnávalo zejména naše dětství, jehož jsme onou katastrofou pozbyli... leželo za černým lesem rozčarování, kudy nevedla cesta zpět... ve snách jsme vdechovali jeho vůni, naslouchali zurčení jeho potůčků... zde jsme zas nacházeli ony naivní myšlenkové vzněty, arabesky na děsivé fasádě života... naše dětství, samo sobě ponechané, s *nenápadnou důsledností* pro nás usměrňovali rodiče svým věděním i citem... později pak felčari, šejdíři s recepty, a rovněž otcova i matčina beznaděj... žalostné zplanění všeho, v čem bychom se mohli zdráhavě zdokonalovat, zkalilo poslední desetiletí, které jsme jako rodina společně strávili... kolem nás a v nás a s námi se všechno hroutilo, mohli jsme to pozorovat na lidech, budovách a myšlenkách... na domech, které už odpadly od svých majitelů... Vbrzku i tráva přestala být tak svěží, obilí tak vysoké, ani knihy už náhle nebyly tak jedinečné... stále vzácněji jsme jezdili na venkov, stále řídkěji do Itálie, do Mnichova, sotvakdy k příbuz-

ným... ani k jezeru... všechno přišlo vniveč... Dlouhé měsíce jsme byli v Panské ulici odsouzeni ke stále ponuřejšímu duševnímu vegetování, které nám ztrpčovalo studium... epilepsie zkalila naše dny.

Dopis Hollhofovi

Vážený pane, pouhých pět a půl měsíce našich vysokoškolských studií znamenalo brázdit křížem krážem budovou Univerzity Leopolda Františka i jejími ústavami u Botanické zahrady, denně procházet dobrým tisíciletím našeho shnilého světa vědy, což byla činnost svévolně a krajně ujařmující naši mysl... už samo procitnutí v rodném domě bylo čistou trýzní, protože to ve skutečnosti už bylo probuzení ve vysokých, šerých a na odpověď skoupých soudních síních tupých učebních osnov, světových názorů, zaprášených teorií a filozofií, probuzení ve smrdutých laboratořích a posluchárnách naší chmurné zemské metropole... V těchto měsících jsme se záhy vyčerpali memorováním všech těch skličujících způsobů obcování s pseudoduchovnem, odpudivou nízkostí vysokoškolských delirií... Zdroje své hudby a přírodovědy jsme nalézali jen sami v sobě, nikoli na státní půdě... Celé takzvané *školství*, jakož i takzvané *vysoké školství* jsme odjakživa z duše nenáviděli, stejně jako náš otec... Státem nám nařízeným povinným denním hltáním jedo-

vaté učenecké břečky, zamořující celý svět, jež naši mladickou, hrubosti neschopnou mysl připravilo o všechnu jemnost, jsme vbrzku přepjali své vlohy... Čas univerzitních studií byl pro nás zřejmě nejhorším obdobím, stěží kusem života... uvážíte-li nekonečné týdny, kdy jsme se prodírali a prokousávali bezbřehými spisy a díly našich profesorů, v jejichž odpudivém pachu nám přecházel zrak i sluch... léta studií pro mě sestávala z přikázaného podtrhávání vět, které rozbíjely celou tu dědičně proměnlivou filozofickou mašinerii... a přesto jsme se oba křečovitě drželi svých mostních pilířů vědy, které byly naším vlastním výplodem... U Waltra tomu se vztahem ke školství, zejména vysokoškolskému, nebylo jinak... celou jednu zimu jsem se musel výlučně zabývat „primárním procesem“, „akcesorickou substancí, která je transportována ve formě chromozomu a vyskytuje se především jako takzvaná zárodečná hmota (matrix)“... tak jsem byl nucen existovat... existovat v neslýchané exaktnosti... a Walter zase v té své dvanáctitónové technice... pokud jsme ovšem neuposlechli zárného vnuknutí a bez ohledu na vysokou školu a její jádro, pouze vrozeným nám důvtipem z dob prahornin a prarodičů, pouze zápalem, s nímž jsme osvětlovali každou trhlinu temné budovy našeho myšlení, ve shodě s přírodou v obou, nás tak svádějících vědních disciplínách, nedospěli ke změ-

ně, nevzlétli a neulétli pryč do vyšších a nejvyšších sfér, pak jsme byli z nejhoršího venku... Všední dny našich univerzitních studií byly truchlivým příkladem vysokoškolského mučednictví, podrobeného ochromujícím zákonům světa pedagogiky, z něhož jsme se nedokázali vymanit... Naše univerzitní studia byla stejně jednotvárná jako pedagogické metody, které nás, uvyklé milovat a chránit tvůrčí síly ve všem a všude, nutně decimovaly a hubily... Rád si ovšem nevzpomínám ani na neděle našich univerzitních studií, které byly ve znamení všedních dnů, třebaže jsme je marně zaháněli... ochromilo nás to jako smrtelná nemoc... Neschopností přerušit o nedělích své všednodenní martyrium jsme se nijak nelišili od ostatních... místo abychom se vystříhali všech těch prachšpatných, mizerných tlustospisů, v neděli jsme se do nich naopak *zabloubávali*... jen krátce před usnutím, které se postupně komplikovalo, čím jsme byli starší, ale ani v raném dětství nebylo lehké, jsme občas našli sílu projít se po zahradě, podél Innu, po městě... Na rozdíl od většiny studentů, vysokoškoláků a mládeže jsme nepoznali, co je to atleticky dýchat z plných plic... milovali jsme ostrý vzduch na březích Innu, dlouhé noční návštěvy na hřbitvech... na hřbitově u Anatomického ústavu, na hřbitově v Mühlau... byli jsme pořád spolu, den za dnem, kvůli Waltrově chorobě stále těsněji

spjatí, často až nesnesitelným tělesným způsobem k sobě tělesně připoutaní... Byli jsme otroky Waltrovy epilepsie... Ani krok bez Waltra... ani myšlenku už bez Waltra... byl jsem mu bratrem, do všech důsledků, může-li vůbec lidská bytost vědět, co to znamená, až do nejtemnějších zákoutí jeho mozku, který ho zabíjel... Už léta jsem nepoznal samotu... univerzitní studia byla za trest... Koncem února, den před několikahodinovým záchvatem matky i Waltra, jsme vstoupili do budovy v Angerergasse naposled...

Mezi Waltrem a mnou panovaly pouze jakési mrákoty, v tomto polovědomém stavu jsme vedle sebe existovali jakoby v souladu i navzdory zneužití soudnosti naší dohody: *už jsme jenom poslouchali...* Náš obapolný vztah nebyl bez zášti... právě vrozená averze byla ve skutečnosti zdrojem naší náklonnosti, sourozenecké solidarity i ustrnulosti... Žili jsme v nejvyšších obtížích, jaké jsou dva lidé v bolestné vzájemnosti s to unést... řadu dní jsme si navzájem tišili bolesti, jak se jen dalo... a to nám časem ubíralo sílu... náročné umění vzájemně si pomáhat jsme časně ovládli jako nikdo druhý a po katastrofě jsme ho ještě zdokonalili... Až ve věži jsme si chvílemi náhle plně uvědomili všechnu tu bezvýchodnost... slabomyslnost možností... *ve věži* jsme si uvědomili sami sebe, poprvé jsme se na-

hlíželi zvnějšku i zvnitřku... Po smrti rodičů jsme se spojili v mučivém obřadním rytmu trvalé nechuti k sobě, k vlastním jasnovideckým vlohám... doba, již jsme společně strávili, nebyla pro nás dobou hájení... setrvali jsme v ní bez potěšení a tak apaticky, jako bychom byli zosobněním vlastního pozorovatelského nadání... Poslušni pouze fyzikálních zákonů, nikoli už harmonie, byli jsme jeden druhému neštětím... U Waltra směřoval tento proces ještě hlouběji... Byli jsme protikladní, tak například: *já* se zabýval svými přírodními vědami a Waltra *ovládala, zmrazovala a rozněcovala* jeho hudba... u Waltra pocházelo všechno *z jeho nitra*, u mne *ani to nejmenší...* Už to by stačilo k úvaze „O nás dvou“... Ale i po tomto pojednání zůstane v skrytu, jací jsme byli, jací jsme a budeme, všechno zůstane navždy v skrytu... všechno navždy je, *není...* naše souslednost, povahy, proporcionalita... zdola nahoru, abychom se dostali ještě výš *dolů...* Žili jsme v trvalé a pravda leckdy náruživé vzájemné tělesné averzi... Waltrova excentrická fyzis byla dědictvím po matce a *mně byla cizí...* Já svou podědil po otci... Celý život jsme si byli *prostředníky...* Waltrovou nemocí se náš vzájemný odpor změnil v obapolnou náklonnost...

V posledních třech týdnech jsme se odvážili vyjít ven... nevzdálili jsme se ovšem od věže víc než

na několik kroků... Bavili jsme se se sadařem a jeho pomocníky, kteří prořezávali jabloně, neboť byl vhodný čas... zryli část dolní louky, vyspravili oba náspy... všichni odváděli poctivou práci... ty starší jsme znali, nové nám představili... už kolem čtvrté ráno jsem vídal, když jsem byl vzhůru, světlo v jejich příbytku poblíž cirkusu... mluvili o práci, která je zřejmě těšila (všechny si je vybral a práci jim přiděloval strýc, a dělal to dobře), o svých příbuzných, láskách, mzdě, nesplnitelných přáních... Jelikož strýc rozuměl zemědělství víc než oni všichni dohromady, spolehali na něj bez zábran a poslouchali ho... se strýcem každý dobře vycházel... pochopitelně že ti lidé věděli o katastrofě, to styk s nimi ztěžovalo... Látku k hovoru nám skýtala dosud se ovládající příroda, která se už začínala vybarvovat... byli potěšeni, že je oslovujeme křestními jmény a že jsme blíže obeznámeni s jejich rodinami i starostmi... Strýcovo hospodářství bylo z nejlepších v celém údolí Innu a je takové i dnes, za posledních dvacet let je dokázal nejen udržet, nýbrž i rozšířit: doslechli jsme se, že si v Aldransu, kde jsme strávili nejútlejší dětství a kde se narodila matka, nechává stavět myslivnu... patří mu lesy kolem Aldransu... v létě hodlá vybudovat vlastní vozovou cestu do Ransu... Strýc má mnoho přátel a je schopným tyrolským politikem... v době, kdy své jmění zdvojnásobil, přišel náš

otec o všechno... Ať už jsme přemítali o tom či onom, jenom nás to rozesmutňovalo...

Dvakrát jsme v dolní kůlně poobědvali se sadařskými dělníky, dostali od nás celou kytu šunky a dvě lahve vína gratis... Walter mě pak denně žádal, abych ho doprovodil dolů ke kůlně, ale dělníci tu nezůstali víc než čtyři pět dní a pak byli posláni do Aldransu... Stařec, který nám brzo ráno nosil za dveře chléb a mléko, byl kromě strýce „jediný člověk“ široko daleko... šedesátník, vypadal ale na osmdesát... Přesto jsme se neodvažovali strýci přiznat, jak se ve věži cítíme osamělí, jak velice nám po těch pěti šesti týdnech chybí lidská společnost... Strýc nám zakázal, abychom vycházeli z věže a bavili se s dělníky, a my to děláli za jeho zády, když jsme si byli jisti, že nás nepřekvapí... Pak nám náhle oznámil, že nemáme pohotově takovou sumu, jakou požadoval internista, který nás chodil navštěvovat do Amrasu, a že musíme za ním, do jeho ordinace v Innsbrucku... Odmítli jsme vůz, který nám dával strýc k dispozici, a docházeli do města už jen pěšky, i když to byla cesta plná utrpení... nikdo si nedokáže představit, co pro nás ty návštěvy u internisty znamenaly...

Dopis Hollhofovi

Vážený pane, tři dny před Waltrovou smrtí, která mi všechno uvrhla do temnot, všechno zniči-

la, jsme internistu navštívili naposled... brzy ustrojeni, vyšli jsme krátce po třetí z domu, na nohou holínky, protože předtím čtyři dny nepřetržitě lilo, a jelikož jsme se báli, že na nás budou v tom přehřátém, přelidněném odpoledni, kdy se konal trh, všichni civět, nezamířili jsme na břehu Sillu rovnou na silnici... z našeho sady jsme přešli do sousedního, a tak strastiplně dál a dál, všemi těmi jabloňovými sady, kam jsme ve skutečnosti měli vstup zakázán, prodírali jsme se nekonečnými cizími sady, nikoli bez použití násilí, s ranami a kletbami... a pak jsme se vydali rovnou do středu města Tříkrálovou uličkou, kterou jsme se v neustálých vádách a hádkách, krajně předráždění a v depresi, konečně protloukli až k tržišti, až do internistova domu...

V příšeří, které tam uvnitř vládlo, mezi čtyřmi stěnami, na schodech a dveřních prazích, v okeních výklencích, u odpočívadel a ozdobných prvků zábradlí jsme se pokoušeli zklidnit a načerpat tak sil; avšak právě *zde* docházelo ještě mezi námi k strašlivým scénám... byl to náš nejhroznější společný den... nahoře na schodišti jsem si z posledních sil otřel ze šatů Waltrovu slinu, jak mě ve své chorobné podrážděnosti vůči mně poplival... pokoušel se mě udeřit do tváře... v internistově čekárně na křesle pro epileptiky, o kterém jsem Vám už psal, nedokázal Walter - vinou

chorobných změn v mozku, vinou odpoledního dusna - překonat námahu stoupání do schodů, což mě na nejvyšší míru zdeptalo... Žádná z našich návštěv u internisty se bez tohoto strašného výstupu do schodů neobešla... Walter sedával na vysokém, k podlaze přišroubovaném křesle s četnými popruhy a řetězy, které bylo sestrojeno jakoby přímo pro něj a jeho otřesnou zuboženost poslední doby, ve skutečnosti však bylo podle internistova návodu vyrobeno jistým zámečnickem z Höttingu pro všechny innsbrucké epileptiky a také neslo, zejména na bocích, zřetelné stopy po mnoha nešťastnících; pokaždé se lekl, když se zevnitř neočekávaně rozlétly dveře ordinace a zavolali někoho, kdo čekal v křesle a nemusel být nutně na řadě... Walter vždycky trpělivě čekal, až ho slečna zavolá... A já, poničený nespavostí, jsem se mezitím zabýval výhradně úvahou, zda se spolu s mým ubohým Waltrem nalézáme ve čtvrtém patře internistova domu, jak jsem doufal, nebo přece jen teprve ve třetím; přemýšlel jsem zde o tom pokaždé, od prvních okamžiků, kdy jsem s opravdovou vědeckou důkladností studoval pacienty v čekárně a přitom byl bratru stále bezbrannějšímu oporou, oporou *i podpěrou*, vedle něj nebo spíš úpějíci *pod ním*, rozpálený nepřístojně filozofickou dimenzí našeho sbratření... s neúhybnou přesností takového myšlenkového pochodu jsem v duchu počítal

schody v internistově domě, z mého stanoviště vedoucí teď nahoru nebo dolů, ty železné konstrukce, umělecky v rozporu se svou dobou, počítal jsem ty schody znovu a znovu a přitom jsem ani na okamžik nespustil oči z pacientů v čekárně, postižených „tyrolskou epilepsií“, z toho dosud mlčenlivého společenství, nakupení lidí, které nám ustavičně kladlo nástrahy... v rostoucím rozčilení, které mé tělo z nitra navenek rozpalovalo, zapisoval jsem si do mozku jednotlivé schody pod sebe jako čísla, pak jsem je sčítal... násobil i dělil a současně byl ve spojení s Waltrem výrokem („Půjdeme pak *klidně* domů přes sillské dvorky...“), který ho utišil a uklidnil... propočítával jsem počet schodů z přízemí nahoru, odtud pak (ale odkud, z jakého patra?) zase dolů, a stejně nedošel k závěru... nakonec, v enervující nedůslednosti vlastního mozku, jsem měl za to, že se ordinace internisty, a jak jsem později zjistil, i okultisty, který si dokonce už získal jméno v cizině, nachází ve čtvrtém, ne-li dokonce v pátém či šestém patře internistova domu... předsevzal jsem si, proklínaje své myšlení, které se vždy potýkalo jen s tím nejvýlučnějším a nejsílenějším, že se při odchodu z internistova domu podívám nahoru, abych zjistil, v kterém patře se skutečně nachází ordinace, anebo ještě líp, řekl jsem si, když cestou dolů budu počítat schody, *pozorně* je spočítám, po-

zorněji než posledně, kdy jsem se jako vždycky, jako po každé návštěvě u internisty přepočítal...

Dopis Hollhofovi

Vážený pane, bratr se uklidnil, jakmile se usadil v křesle pro epileptiky a já *psovsky* vedle něj, jakoby za trest... dotýkal jsem se ho na kolenou a na stehnech... tu a tam jsem nepozorovaně pohlédl do jeho dětského obličejce, celým světem, *ba i mnou*, jak vím, trestuhodně opuštěného, v trpké samotě ponechaného, teď už se pozměňujícího jen ke zlému... bez výjimky jsem pokaždé pomyslel na schody internistova domu, na nesmyslnou polohu jeho ordinace... pro mne to pokaždé bylo totéž, kdykoli seděl Walter v křesle pro epileptiky, vždycky vzdychal: „Tak tak, to mi patří...!“ Toto opakované „Tak tak, to mi patří!“ mu při každé návštěvě u internisty přinášelo úlevu... Když jsme se po několika hodinové tortuře cesty z Amrasu do vnitřního Innsbrucku, města nám už odcizeného, osiřelého, octli náhle v temné, nevětrané čekárně bez oken, která neumenšovala ničím strach, nemírnila ničím bolest, bylo Waltrovo místo, křeslo pro epileptiky, vždycky prázdné... Musel jsem na Waltra *dávat pozor*... Dost se jich už z toho křesla zřítilo...

Walter se od počátku bránil jakémukoli připoutávání, uvazování řetězem nebo pouty ke křeslu pro epileptiky... když jsem se ho jedenkrát v obavách z hrozícího záchvatu pokusil ke

křeslu přivázat, udeřil mě kolenem do tváře... S každou pomocí, kterou jsem Waltrovi poskytl, mi ubývalo sil... Věřím, že se opravdu nikdo neodvážil posadit do jediného křesla pro epileptiky v čekárně, zatímco jsme se s Waltrem blížili klopotnou cestou z Amrasu, prodírali se brutálním davem Innsbručanů k internistovu domu a už ze vzdálenosti několika stovek metrů s energickým důrazem prosazovali svou sugestivní vůli: *můj Walter, a Walter sám: já, já musím, jako vždycky, sedět ve svém křesle...* pokud já i bratr, pokud budeme my dva na cestě dolů sady, jedno kde, nebo dokonce ještě ani nevyjdeme z věže a nepřekročíme řeku, říkal jsem si, a když si budeme přát, aby křeslo pro epileptiky bylo volné, pro nás, pro Waltra... a když do tohoto přání vložíme všechny své síly, nejen tělesné, ale i mou sílu duševní, úhrn veškerých mých sil i sil Waltrových, celou naši společnou sílu, a vystupňujeme-li toto přání, tou měrou, jak se sobě za *nepředstavitelných bolestí* blížíme, *nadě vše meze*, pomyslel jsem si, bude Waltrovo křeslo pro epileptiky prázdné, bude *na něj čekat...* Pokaždé když jsme vešli, zmocnil se pacientů v čekárně mlčenlivý úděs... pak se vždycky náruživě rozpovídali, pohroužení, jak se mi zdálo, do naprosté nevědomosti o své smrtelné chorobě... Toho odpoledne mi nebylo jasné, proč dům, jedna ze secesních, a proto tak bezútěšně vyhlížejících sta-

veb innsbruckého vnitřního města, nemá výtah jako ostatní domy obdobné výšky a stáří, jako ty ostatní početné domy nakupené těsně na sebe, které svou vahou vtiskly toto město v horách do nejhlubších myslitelných základů zoufalství, domy směšné až nesnesitelné svými arkýři, domy navádějící a svádějící vkrátku každého ke zločinu a smilstvu... nebylo mi rovněž jasné, jak mohlo nějakého lékaře napadnout zřídit si ordinaci ve třetím, čtvrtém, pátém, či dokonce šestém patře bez výtahu, navíc toho, kdo *léčí epilepsii...* čekárna přeplněná v každou denní dobu tu záhadu ještě násobila... na všech čtyřech stěnách po dvou nad sebou visely (visí) takzvané „obrazy epileptiků“, jak jsme jim mezi sebou říkali, představující muže, ženy, děti, lišky, kočky a psy stížené strašlivými epileptickými záchvaty... všemožné formy epilepsie... celou proslulou, zloповěstnou sérii na téma „Zvířecí a dětská epilepsie z údolí Innu“, jak ji namaloval Schlorhauser... Hlavní věc, říkal jsem si, což jsem si říkal pokaždé, že ten internista je dobrý internista...

Dopis Hollhafovi

Vážený pane, když se můj Walter v čekárně uklidnil, myslel jsem na svou procházku k cirkusu, k sillským dvorům, Tantegettu atd., kam jsem se vydal dnes v poledne, dvě hodiny před návštěvou internisty... Vzal jsem s sebou několik dopisů,

kte­ré jsem do­po­led­ne na­psal, by­ly to vlas­tně prv­ní do­pi­sy po dlou­hé do­bě... dě­ko­val jsem v nich za ne­šťet­né pří­pi­sy, kte­ré nám došly... Abych se vyhnul dů­věr­nos­tem náv­š­tev­ní­ků in­ter­nis­ty, kte­ré jsem znal a je­ichž po­zornost jsme té­měř ne­pře­tr­žitě vzbuzo­vali, sledo­val jsem, jak mou­chy olizu­jí ze stěn naslá­dlé vý­pa­ry pa­ci­entů... Vrývá­je si do pa­mě­ti oso­bu, kte­rá při­šla před ná­mi, děv­če, jež ský­ta­lo smut­ný pohled, neboť bylo do­su­d školou po­vin­né, ale už po­zna­me­na­né žens­kou trud­no­mysl­nos­ti, děv­če, do se­be zahlo­u­ba­né, jež se mlč­ky obí­ra­lo po­zoro­vá­ním vý­se­ku pa­rketové pod­lahy zví­ci čtyř až pěti cen­ti­me­trů čtve­ře­ních, sou­čas­ně ale patrně dle­lo kdesi dale­ko v oso­mě­ní, oso­mě­ním se bez­rad­ně obí­ra­jíc, vy­dal jsem se, já, pro ně­ž v po­sed­ním čase (kte­rý se ve všem, na­č jen po­mys­líš, žene je­dině za zká­zou a smrtí - náš úz­kos­tný, bá­zli­vý svět už není dáv­no scho­pen ča­su a je­ho sou­kolí vzdo­ro­vat... a ztro­kotá­vá, kam jen pohlé­dne­me, všude a ve všem a v ka­ždém, ve mě­stech i na ven­kově, v tomto ča­se, kte­rý by lidé, kdy­by to šlo, v dlou­hých úse­cích bez­ú­teš­nos­ti nej­raději pro­spali), vy­dal jsem se, já, je­muž v tý­dnech po naší ka­ta­stro­fě, před Wal­tro­vou smrtí, ne­by­lo nic pro­ti­v­něj­ší­ho a obtíž­něj­ší­ho než dý­chá­ní, já, jenž byl ne­us­tá­le nucen si po dlou­hé tý­dny bez spán­ku hlí­dat ka­ždé na­dech­nutí plíc a je­muž vlas­tní dý­chá­ní při­pa­da­lo dale­ko hluč­něj­ší a ne­pa­trič­něj­ší než dý­chá­ní

dru­hých, než všech­no to ne­vě­do­mé, to ne­vě­do­mé dý­chá­ní mladých a zdravých... vy­dal jsem se cestou vlas­tní, zcela oso­bité a přímo po­di­vu­hod­ným rozru­še­ním po­zna­me­na­né re­kon­strukce *to­ho do­po­led­ne, kte­ré mi už jen unika­lo...* šel jsem, za­тім­co jsem si pro­hlí­žel pa­ci­enty skrz na­skrz ze vzdá­le­nos­ti pat­ná­cti dva­ce­ti me­trů, sám se­bou obez­řet­ně oddě­len od všech ostat­ních, po libos­ti vlá­dnoucí svým kro­kům i myš­len­kám, sám sobě po­ne­chá­n šel jsem po sil­nici ve­doucí z am­ras­kých sa­dů do Wil­te­nu, ku­dy jsem ne­šel už do­brý půl­rok... ve­den bar­vami a zvuky... já, je­ště ne­dva­ce­ti­letý, na­ráz před­ur­če­ný už jen k lou­če­ní a smrti, s vá­ha­vým pohledem vpřed, s žas­noucí­m pohledem vzad, tíh­noucí ke staros­tlivos­ti, jíž se ne­ú­spěš­ně brání všem otře­sům a zkla­má­ním, pře­svěd­če­ný, že musí zahynout spo­lu s Wal­tre­m... Řekl jsem si, že pů­jdu *na poštu...* jdu a Wal­ter pl­ný ne­klidu před na­stá­va­jící náv­š­tevou lé­ka­ře mne při­tom po­zoro­uje z okna vě­že, tak dlou­ho mne po­zoro­uje, až mne na­ko­nec může po­zoro­vat už jen *silou své fan­ta­zie...* Jdu pod skle­ně­ným zvo­nem našich po­ci­tů... nesmysl­ný po­kus rych­le se vyma­nit z bez­na­dě­je... s hlavou pro­vě­ře­nou tem­notou, při­ko­va­nou k tem­notám, z jedné kraj­nos­ti do druhé, ve věč­ných kon­flik­tech... *zahlo­u­ba­n do hlu­bin*, ve­den *silou* před­sta­vi­vos­ti... V této myš­len­ce jsem ně­jakou dobu sledo­val sám se­be... Abych se nezalk­nul, ná­hle jsem v této myš­len­ce

udělal čelem vzad... jako o život jsem v této myšlence spěchal zpět *k sobě*...

Dopis Hollhofovi

Vážený pane, dnes Vám posílám vyžádaný výběr rukopisů, které Walter ve věži napsal, přede mnou utajil a které jsem pak našel pod našimi slamníky.

CIRKUS

Tanečnice na provaze

Její rovnováhou mohl bych udržet svůj svět, kdy bych nebyl zkažen vědami. Dřív než by přišly *pochyby*, mohl bych ji pro své teorie využít, zneužít, dovést do konce. K čemuž se jí i mně nedostává rozumu...

Ředitel

Okamžik svědčí o tom, že člověk je umělecký tvor. Každé šlehnutí ředitelova biče proti zvířeti (leopardovi), pokořuje představu o dvou *polovinách* rozumu. Protože příroda je zákon, zpěčuje se vítězná polovina být pravdě po vůli. My zaují máme stanovisko – stanovisko leoparda.

Kniha o všem, co jsem ve věži cítil a vnímal

Kniha o všem, co jsem ve věži cítil a vnímal, by

musela být knihou úplně *o všem*, o celku *možností*. Z toho důvodu není možné napsat knihu o všem, co jsem ve věži cítil a vnímal.

Tragédie, tragédie tragédie, jež je vždy pouze zkouškou tragédie.

Představa hořícího šapitó v lidské hlavě

Při představě hořícího šapitó v lidské hlavě řvoucí lvi a sápadící se tygří drápy probouzejí u většiny pocit *obveselení*, schopnost jednoduše si v mozku prohodit vrcholy cirkusového programu, zaměnit balancování za kouzlení, drezúru za klaunství...

(Smrt krotitele je trapná, protože krotitel není nesmrtelný.)

Klaun a jeho poskok

Okamžik, v němž vstoupí klaun se svým poskokem, je smrtonosný pro onen okamžik, nikoli pro klauna a jeho poskoka; ale všechny okamžiky jsou smrtonosné pro klauna a jeho poskoka, a proto mohu *v tomto okamžiku slyšet Vše*. Mezi stříbřitě oděným klaunem a rudě oblečeným poskokem směřuje všechno k tomu, aby byli diváci (s ohledem na jejich peníze a *jejich rozum*) *uvedeni* v úžas; umělecké kousky pouze pro lidské oko, pro naivní lidskou mysl; to vše je tisíciletá *smrtonosná* tradice.

Každý div má svou metodu, dokud nezjistíme, že div není podivuhodný a že mu chybí metoda. Nejlepší místa, kde účinkuje fantazie. (Existují pouze hlavní představitelé vedlejších rolí.)

Tanečník na provaze

Tanečník na provaze je slavný, poněvadž dokáže na laně předvést skok, který je slavný; sledujeme jeho skok už počtvrté, protože jeden jediný skok by byl příliš málo, nestačil by zvědavosti *všech* – na přání ředitele předvádí tanečník na provaze *vždycky čtyři skoky*, nepokouší se o pátý, neboť ten by *už pokazil*; čas mezi dvěma představeními právě *ještě* vystačí na to, aby všemi oslavovaný tanečník na provaze sebral přesně tolik sil, kolik je potřeba, aby „s onou ohromující přesností“ předvedl své čtyři skoky.

Dopis Hollhofovi

Vážený pane... na židli vedle křesla pro epileptiky, na židli u dveří nebo za dveřmi, byly-li otevřené, se vyměnily tváře, jak jsem postřehl: zatímco celou tu dobu zde byla zdánlivě nepohnutá stará buclatá tvář, konstatoval jsem teď, zaregistroval jsem teď, stejně jako Walter (jehož čidla byla daleko citlivější), na tomto místě, kde to sice neznatelně, ale nepřetržitě táhlo škvírou dveří, mladou pohublou tvář... V tu chvíli mne

zaujalo toto: současně, tedy zatímco jsem pozoroval tu pro mě zcela neznámou mladou pohublou tvář, vesnickou tvář, jak ji formovaly generace *posuzovatelů tváří*, tvář pomocnice v domácnosti, jak ji formovaly miliony paniček, jež je zaměstnávaly, *viděl jsem se... znovu a znovu* (svíraje teď Waltrovu ruku) na silnici do Wiltenu, viděl jsem se pod jabloněmi na kraji hřbitova, viděl jsem se u hřbitovní zdi, viděl jsem se u hrobníkových dveří, který jedl, pil a rozprávěl se svou ženou... viděl jsem se u výjezdu z pily, která nám kdysi patřila, jak studuji kvílení pil, pach shnilého dřeva... Zatímco jsem pozoroval tu vesnickou tvář, viděl jsem se současně na vršku, z něhož se dá jediným pohledem obsáhnout Innsbruck, toto ochromující město... viděl jsem se v lese, viděl jsem se na brambořišti... mladá pohublá tvář pro mě představovala (zatímco jsem viděl sám sebe) všechny mladé buclaté tváře, a tedy také všechny mladé buclaté a staré pohublé a staré buclaté tváře dohromady, všechny tváře na světě, který se ustavičně zvětšuje a zmenšuje: všechny ty neustále současně existující, neustále se současně střídající lidské tváře... viděl jsem se na procházce... pod sprškou přeháněk, osvěžujících všechno kromě mě... jak se zabývám idejemi a idejemi idejí, nástroji to planých a koncentrovaných myšlenek, teorií a postupů, jak se s nimi konfrontuji... v tomto parném od-

poledni, v tomto dusném, parném, neustále plynoucím odpoledni... neuvěřitelná dezerce z mé strany vůči bratrovi; od všeho i od každého jsem vždycky dezertoval... viděl jsem se v innsbruckých uličkách, plných surovosti, před domy řezníků, spisovatelů, herců, advokátů, jak neustále dělám *čelem vzad*... neustále jsem dělal čelem vzad... viděl jsem se, jak prchám před strnulostí města, strnulostí světa, strnulostí vlastního mozku... a znovu a znovu, za vesnickou tvář, za tvář pomocnice v domácnosti, za mladým pohubným obličejem... jsem viděl *pozadí* toho, k čemu jsem mířil... *popředí*... procházel jsem se a předstíral si procházku... já už nebyl schopen procházky, procházku do Wiltenu jsem si jen předstíral, celé odpoledne předstíral, celou svou bídu, *celou naši bídu jsem jenom předstíral*... sám v sobě jsem se sebou jako ve špatném románu zacházel *jako sám se sebou*... neboť předstíraná procházka není žádná procházka, přestože je procházkou... jenom se jeví jako jakási procházka, jako *procházka jakési procházky*... já si tedy tuto svou procházku, a sice předstíranou procházku jakési procházky, která žádnou procházkou nebyla, vedle Waltra v internistově čekárně předehrával... vedle Waltra, který musel čekat celou hodinu, než ho slečna konečně zavolala, s nechtutí zavolala... A z té nejpráhodnější vzdálenosti, aby mi na sobě neunikla jediná maličkost,

abych se mohl s bezohlednou britkostí rozumu kritizovat a zesměšňovat... jsem se zesměšňoval, všechno jsem tu zesměšňoval, všechno (ba i Waltrovu ranní únavu, Waltrův spánek po obědě, Waltrovo tápání ve věži)... tedy zatímco jsem v čekárně po Waltrově boku běžel alejí až do Wiltenu, občas jen kráčel, neběžel, vlekl se a kráčel, běžel a vlekl se, kráčel a běžel, všechno jsem jenom zesměšňoval... nejvíc jsem ale zesměšňoval *sám sebe*, svým vlastním přičiněním jsem sám sebe zesměšňoval... zpozdiv, sprostě, strojeně... v proklaté snaze uvést pro sebe v soulad přírodu se svou vlastní směšností... na základě svého náhle i zde plně filozofického postupu, v jabloňové aleji, v čekárně, v mozku, v mozku mozku... svým neštěstím, neštěstím nás všech trénován pro možnosti, které se mozku v přírodě naskýtají... pozice směšnosti, z níž jsem na sebe hleděl, jak tu ve svém bláznivém duševním rozpoložení běhám a skáču, hupkám a bleskově strnu, co chvíli se brodím louží, která mě vnítku ztřísní od hlavy až k patě... pozice, z níž jsem se obmyslně pozoroval ze zálohy svého mozku, pozadím i popředím sotva chráněn, byla i způsobem, jak pozorovat směšnost svého zpodobení (kdy jsem neustále korespondoval s pozadím, s podkladem i nadložím svého zpodobení...), tak pozorování svého zpodobení... Zahrnoval jsem nezměrný počet existencí, nezměrný počet zhoub-

ných *možností* existence, které znamenaly vše... kráčející a zdánlivě kráčející, hupkající, skákající, bleskově strnulá, napůl bláznivá... byl jsem všemi těmi existujícími existencemi dohromady, *byl jsem...* tohoto posledního odpoledne, které jsem strávil pohromadě s Waltrem, jsem se však ovládl jako trvalý, sebe sama a své utrpení vytrvale rušící afekt, následně efekt... byl jsem všemi těmi existencemi, které si jen dokážete představit: symetrie napjatá v hranicích mých možností... svět mých pojmů se pak postupně hroutil, když jsem odeslal dopisy, opustil poštu, skončil s úvahami o své objemné korespondenci (prosebné listy, žebravé listy, sprosté dopisy, inteligentní dopisy) a nejkratší cestou se vrátil zpět do Amrasu, tou úplně nejkratší cestou černým lemmenským lesem. Ještě jsem se viděl (v čekárně internistově), jak si razím cestu cáry papíru, kusy gumy, listy novin (útržek Timesů!) a klacky... nořil jsem se do chmur v chaotickém proudění vzduchu, v proudění plynoucí z nekonečna do údolí Innu. Cítil jsem: jarní vlání nezměrného světového rozumu... logaritmy tékavých nebeských těles... makrologii stařeckých pojmů... současně s mladou pohublou tváří pacientky jsem viděl tváře všech ostatních pacientů dohromady: tváře všech pacientů, tváře všech asistentů, tváře všech internistů... všechny objevy a pocity, nadšení i zklamání... to všechno jsem

viděl jako v transformační stanici veškerého zoufalství... Po celý život jsem usiloval osvobodit se od sebe a od Waltra, od naší rodiny a nesčetných generací naší rodiny, osvobodit se vynaložením veškeré lsti těla i rozumu, bez úspěchu... ustavičně z jednoho chaosu do druhého... ustavičně hynout smrtelnými nemocemi Tyrol, smrtelnými nemocemi naší rodiny... tak jako zhynul Walter nesčetnými smrtelnými nemocemi Tyrol, smrtelnými nemocemi naší rodiny... pro Waltra znamenalo všechno ustavičně dvojnásobnou trýzeň, dvojnásobnou energii, dvojí podání, vybočení, příčinu smrti... oba dva jsme jaktěživí byli v nesmírné nevýhodě... museli být neustále poslušni vlastní přirozenosti... Tohoto odpoledne byly stěny čekárny tak sevřené, že jsem dostal strach... omezily se na *mne*, omezily se na *nás dva*, na *nás dva v nás*... Ve Waltrově tváři se zračily pouze ustavičné smutky, USTAVIČNĚ vyvolávané jeho *příliš* vysokou inteligencí, v níž se všechno rozplývalo... Umění náznaku jsme ovládli oba jako žádné jiné... vůči všemu vyslovenému a dořečenému jsme cítili zášť a pohrdání... Byli jsme, jak víte, *neprátele prózy*, hnusila se nám užvaněná literatura, hloupé vyprávěnky, především pak historický román, přežvykování dat, dějinných nahodilostí, kupříkladu dokonce i Salambo... V příbězích jsme nikdy nenašli zalíbení... jako v domě smrti, jako v márnici vytrácelo

se z Waltrovy tváře, a tohoto odpoledne víc než zřetelně, všechno rozrušení... nekromantie, kterou vědy už ani nejsou s to zaregistrovat, se tohoto odpoledne, které bylo už od první chvíle jeho odpolednem posledním, zračila v jeho tváři, v jeho dětské tváři... celý ten čas, všechny ty hodiny jsem v kruhu pacientů myslel pouze na svou procházku: Wilten, Sill, cirkus... na psy, kočky, holuby, kachny, bažanty, na ty příčinnivé subalterní tvůrce předměstských dějin... pak do toho hovor pacientů v pozadí, a současně předemnou: religiózní otřes rovnováhy v pátém (nebo šestém?) patře... viděl jsem klenuté podjezdy předků... *Tady* meškám a *tam* jdu... povolný a poslušný zákonů života, v dobrém i zlém vydán na pospas vábení přírody... tím odpolednem, které mám rád...

Waltrovy „věty“

Amras, březen

Spolu se mnou vznikly zcela nové plochy, zcela nové kruhy, zcela nové obdélníky, se mnou vznikla úplně nová architektura.

Mozek bez hlesu...

Vzduch vniká dovnitř a působí rozkladně...

Z čeho by sestávala smrt...

Všechno je rytmus: přemítavé hory, přemítavé toky...

Celý život: já nechci být já, *Já* chci být, nikoli být já...

Na dílech antiky ruší lidský prvek.

... abych vzbudil pozornost...

Skutečnost ve skulinách pravdy.

Co budí nemoc: filozofická chytristika smrti.

K mrtvým přistupovat jako k životu. K životu jako ke smrti.

Jsem nepřetržitá hranice, *smrt*.

Smrt je koneckonců jenom něco pro vyšší matematiky.

... *tak prostá* je smrt.

Ke své smrti mám ideální vztah.